

Кравченко О.Я.

КПІ ім. Ігоря Сікорського

ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ОТРИМАННЯМ ГРАНТІВ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ, УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН ТА З РЕАЛІЗАЦІЮ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗА ЦИМИ ГРАНТАМИ

У сучасних умовах для розвитку підприємництва в Україні особливого значення набуває підтримка ветеранів, учасників бойових дій та їх сімей. У 2021 році українське Міністерство у справах ветеранів почало працювати над розробкою “Стратегії розвитку ветеранського бізнесу”. Метою прийняття даного проєкту є “створення сприятливих умов щодо стимулювання започаткування та розвитку ветеранського підприємництва та підвищення його конкурентоспроможності для вирішення проблем реінтеграції ветеранів війни в цивільне життя та сприяння сталому розвитку України на період до 2030 року”.[1]

Ця Стратегія охоплює кілька як економічних, так і соціальних аспектів, адже практика реадaptaції та підтримки ветеранів при поверненні до цивільного життя через залучення до підприємництва давно доведена своєю ефективністю та широко впроваджується за кордоном.

Одним із яскравих прикладів є досвід американського Фонду ветеранів “Безстрашні” (Dauntless Veteran Foundation), що реалізує навчальні програми та сприяє надбанню досвіду, необхідного для того, щоб колишні військовослужбовці могли претендувати на отримання кредиту для фермерів-початківців через Міністерство сільського господарства США. Фонд сприяє працевлаштуванню ветеранів, надає грантову підтримку для створення та розбудови власного сільськогосподарського підприємства, супроводжує в усіх правових аспектах, а також надає простір для обміну досвідом та взаємодопомоги комбатантів.[2]

За даними Міністерства ветеранів, на сьогодні в Україні зареєстровано 1,2 мільйони ветеранів/ок. Надалі ця цифра тільки збільшуватиметься через необхідність продовжувати захист країни від агресора.[3] Прогнозується, що з часом кількість ветеранів/ок та їхніх родичів становитиме до 10% від населення України. Ветерани й ветеранки переважно є людьми працездатного віку (20–45 років). З огляду на наведений прогноз, можна зробити висновок, що успіх економіки України буде залежати від успішності реінтеграції ветеранів/ок до ринку праці. Станом на зараз, наявна в Україні політика щодо ветеранів/ок є застарілою в багатьох питаннях. Одним із напрямків, що потребує вдосконалення є грантова підтримка малих та середніх підприємств, які заснували ветерани, учасники бойових дій та членів їх родин.[4]

Малі та середні підприємства (МСП) відіграють ключову роль у контексті ринкової економіки. Вони забезпечують стабільність національної економіки, поповнюють бюджети, створюють робочі місця, насичують ринки товарами та послугами, створюють конкурентне середовище. Малі та середні підприємства виявляють мобільність в умовах стрімких і динамічних соціальних процесів, адаптуються до змін ринку та впроваджують новітні технології. Розвиток МСП сприяє формуванню середнього класу та громадянського суспільства загалом, зменшенню соціальної нерівності та напруженості, прискоренню демократизації ринкових відносин та забезпеченню соціальної стабільності.[5]

Одним із ефективних рішень для сприяння заснування та розвитку ветеранського бізнесу є гранти. За визначенням найбільшого веб-словника сучасності, гранти — це ресурси у вигляді майна, робіт або послуг, а також коштів у національній чи іноземній валюті, які надаються на безповоротній та безкоштовній основі для реалізації конкретних проєктів чи ініціатив. Таке фінансування може бути повним або частковим і походити від приватних, корпоративних, громадських, державних або міжнародних донорів, призначаючись органам державної влади, місцевого самоврядування, представникам малого та середнього бізнесу, громадським організаціям або приватним особам для розвитку чи реалізації запланованих заходів. [6] Враховуючи тиск, що спричиняють воєнні умови на малий та середній бізнес, і, відповідно, на стан економіки України, уряд розробив ряд грантових програм для ветеранів, учасників бойових дій та членів їх родин, що мають

на меті стати ресурсом для започаткування зазначеною цільовою аудиторією (ЦА) власної справи. Комплекс грантів має назву “Єробота” і туди входять гранти на будь-який мікробізнес, на посадку садів та на будівництво нових теплиць. Також безповоротну фінансову підтримку можна отримати на розширення/створення підприємств у сфері переробки та на розвиток стартапів у сфері ІТ.

Незважаючи на високу зацікавленість цільової аудиторії в таких грантах, слід відзначити, що існує низка перешкод, через які ветерани та члени їхніх родин не можуть повною мірою скористатися доступними ресурсами. Основні проблеми, через які потенційні заявники не в змозі ефективно отримати грантову підтримку, включають такі фактори: недооцінка критеріїв відповідності програмі; нерозуміння, як узгодити власні ідеї чи потреби з пріоритетами грантової програми; недостатні навички створення конкурентоспроможних бізнес-планів; обмежене розуміння процесу отримання та використання грантових коштів, необхідне для обґрунтованого рішення щодо участі в програмі. [7]

На етапі пошуку можливості та підготовки грантової заявки, ветерани та їх рідні можуть стикатися з певними бюрократичними перешкодами, особливо у випадках, коли потрібно проходити багатоетапні перевірки. Процес подання заявок часто потребує значного обсягу документів і специфічних знань (бізнес-планування, розуміння фінансових аспектів), що може стати складністю для учасників бойових дій та членів їх родин.

Багато ветеранів та інших потенційних грантоотримувачів не мають повного доступу до інформації про наявні грантові програми, особливо в регіонах, де бракує кваліфікованих консультантів або ресурсів. А через високу конкуренцію та жорсткі критерії відбору, справді цінні та амбітні проекти учасників бойових дій, їх близьких можуть бути не оцінені гідно, що й унеможлиблює подальшу їхню реалізацію. Попри можливі труднощі та перепони, що можуть ускладнювати втілення грантових програм для розвитку підприємництва для ветеранів, учасників бойових дій та членів їх родин, держава та міжнародні грантодавці працюють над доступністю грантів та вдосконаленням їх умов для більш зручної участі цільової аудиторії. Зокрема, на порталі “Дія” наявна можливість подати заяву про грант для створення або розвитку ветеранського бізнесу. Гранти доступні для ветеранів та їхніх дружин/чоловіків, а отримане фінансування надасть змогу почати власну справу або розширити бізнес всім, хто має план, необхідні навички та бажання. Також на даному сайті доступні для опрацювання зрозумілий та вичерпний навчально-методичний посібник для ветеранів та членів їх сімей “Як отримати підтримку в рамках наявних грантових програм” [7], освітній онлайн-курс та присутні додаткові інструкції, інформація щодо питань, що можуть виникати у потенційних грантоотримувачів. [8]

Отже, враховуючи все вищезазначене, ми можемо зробити висновок, що російсько-українська війна чинить нищівний вплив на економіку України, що унеможлиблює її відновлення та зростання без розвитку підприємництва. Пролонгована тривалість активних бойових дій сприятиме подальшому зростанню кількості громадян зі статусом “ветерана/ки”, тож використання підприємницького потенціалу учасників бойових дій для відродження української економіки має стати одним із ключових завдань національної політики щодо даної соціальної групи. Попри значні виклики та труднощі, пов’язані з участю в грантових програмах, даний піхід є ефективним та сприяє розвитку ветеранського бізнесу в Україні.

Перелік посилань:

1. <https://mva.gov.ua/ua/npa/proyekt-strategiyi-rozvitku-pidpriyemnykh-iniciativ-veteraniv-vijni>
2. <https://dauntlessvf.org/our-vision-how-can-we-get-veterans-into-farming/>
3. <https://mva.gov.ua/ua/news/ce-kategoriya-potuzhnykh-lyudej-ministr-u-spravah-veteraniv-rozpovila-pro-dopomogu-veteranam-i-yihnim-rodinam>
4. https://veteranhub.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/zvit_vyrobnystvo.pdf
5. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemy-rozvytku-maloho-ta-serednoho-biznesu-v-ukrayini-yak>
6. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Грант>
7. https://diia.gov.ua/img/diia-october-prod/sites/1/Grants/eРобота_Посібник_Оновлена%20редакція.pdf
8. <https://diia.gov.ua/services/grant-dlva-veteraniv-ta-chleniv-yihnih-simej>